

Ahogy 2010-ben Erkelre, úgy ebben az évben Liszt Ferencre emlékezhetnek hazánk zeneszerető lakosai. A 19. század világhírű zongoristája és romantikus zeneszerzője 1811. október 22-én született a nyugat-magyarországi Doborjában (ma Raiding néven néhány kilométerre a magyar határtól Burgenlandban található). Így születésének 200. évfordulója 2011-et Liszt-évvé avatja.

Folyóiratunk az alábbi különleges írással csatlakozik a hálás megemlékezők seregéhez. 1885-ben a Délibáb című újságban jelent meg ez a művészet- és orvostörténeti csemege, melyet Trócsányi Zoltán adott közre Magyar régiségek és furcsaságok címen kiadott kötetében 1924 szeptemberében. A szöveget e helyütt is eredeti írásmódjával közöljük.

G. B.

Liszt Ferenc és fogorvosa Konstantinápolyban

Liszt Ferenc hazánkfia Európán keresztül tett diadalmas útja közben megérkezvén Kostantinápolyba, ott is a szultán szerialjában a padisah és egész udvara jelenlétében játszott. Az előadás előtti napon a török birodalom főtisztviselőinek társágában volt, kik közül mindegyik saját modora szerint kívánta megtisztelni a ritka, kitűnő vendéget.

Liszt kedélyhangulata nem volt éppen a legvidorabb, s így nem volt hajlandó fölszólításukat, hogy bámultassa művészetét, teljesíteni, minthogy borzasztóan fájta a foga.

A fölhasznált ellenszerek nem csillapították a fájdalmat, sőt ez annyira fokozódott, miképp Liszt a jelen levő basáknak ki nyilatkoztatta, hogy lehetetlen holnap a szultán előtt megjelennie, hacsak fájdalma meg nem szűnik.

A török birodalom oszlopainak egyetemes elszörnyülködése követte a „hitetlenek” eme őszinte nyilatkozatát.

Még sohasem történt, hogy valaki vonakodott volna a szultán előtt megjelenni!

Hallatlan! Lehetetlen!

Minden lehető ellenvetés hasztalan volt. Liszt ekként nyilatkozott:

Vagy szereztek nekem Konstantinápolyban egy derék fogorvost, ki kínjaimtól megsza-

badítson, vagy napoljátok el a hangversenyt!

A legnagyobb kétségbeesés szállta meg a török urakat, javasolnak sok török orvost, anélkül azonban, hogy bátorsága lett volna valakinek ezt vagy amazt, mint föltétlenül alkalmast ajánlani.

Liszt hallani sem akart a török foghúzókról és német orvost kívánt.

Új izgatottság, új zavar állt be. Egyetlen német orvost sem tudnak elő-hozni.

Végre mégis eszükbe jutott egy német orvos, de csak vállvonítva és sajnálattal nyilatkoztak felőle.

Azt mondták, hogy igen ügyetlen, szerencsétlen gyógykísérletei voltak és rossz hírben áll.

– Mindegy – válaszolta Liszt –, legalább német. Hozzátok csak őt elő, rábízom fogaimat.

Hogy a legborzasztóbbat elkerüljék, ami valaha történt, hogy t. i. egy művész a minden hívők uránál látogatást tenni vonakodott (akkor még nem merült föl a keleti kérdés), egész Konstantinápolyban kerestették a német orvost.

Végre föl találták őt egy távolfekvő városnegyedben, de csak másnap reggel, a hangverseny napján.

A fájdalom ezalatt nőttön-nőtt, és Liszt éppen több török követet, kik uraik nevében hogylé-

téről tudakozódtak, vigasz nélkül utasított el, mikor a német fogorvos nála bejelentetett.

A fogorvos szerényen meghajolva lépett be, de bámulatában és örömeiben az ajtónál megállt.

– Hogyan – fölkiált –, Liszt-é az idegen, akihez hívtam! Mily szerencsés nap reám nézve! Volt szerencsém önt néhány évvel ezelőtt Berlinben hallani, én egyike vagyok ön lelkesült bámulójának, kik az első hangversenyestéjén...

Itt a lelkesült fogorvost Liszt dühösen félbeszakítja. Ily ádáz fogfájás mellett a legtürelemsebb ember sem igen fogékony a berlini műdühöncök irányában, még akkor sem, ha ő maga lelkesítette is őket föl.

– Kérem önt, hagyjon föl a hosszú előbeszéddel – válaszolta Liszt. – Már huszonnégy óra óta szenvedem e borzasztó kínokat a nélkül, hogy segínyt találtam volna egész Konstantinápolyban ellenük. Íme, ez a beteg fog. Vegye elő műszereit, minden habozás nélkül rántsa ki, és aztán szolgálatára állok.

Fölsóhajtva, de némán engedelmeskedik a berlini. És Liszt nagy meglepedésére gyorsan és biztosan kirántatik a fog.

Liszt visszanyerte ezáltal tüstént vidor hangulatát és fölkerlte a fogorvost, hogy várjon, és elégtse ki szíve vágyait.

Az orvos nem várta, hogy kétszer mondja, és rögtön elbeszéli, hogy valódi berlini, és mint tanuló a nagy zongorahős legbuzgóbb tisztelője volt, a nélkül, hogy valaha sikerült volna neki Lisztnek közvetlen közelébe juthatnia.

Különös viszontagságok közt – így folytatta beszédét – Konstantinápolyba jövén, itt a szűkség kényszerítette a fogorvos szerepét játszani, miután tőle minden más gyógy-gyakorlat megtagadtatott. De mint fogorvosnak sincs szerencséje; sőt ellenkezőleg, igen rosszul folynak dolgai, mióta elég szerencsétlen volt egy muftinak fogát kihúzni, ki a műtét alatt igen törökösen viselvén magát, kísérlete nem a legjobban sült el. Azóta rossz hírben áll a törököknél, amiért is annál nagyobb vigasz reá nézve e nyomasztó viszonyok közt, melyekben gyakran a legszükségesbet nélkülözni kénytelen, és a jobb jövőnek legkisebb fényugára sem dereng előtte, azt a férfit láthatni, kit ő annyira tisztel. Ez boldog multjának legszebb óráit idézi vissza emlékébe.

Liszt figyelemmel végighallgatta beszédét, és igen gazdagon megfizetvén a fogorvos fáradságát, elbocsátotta magától, fölszólítás kí-

séretében, hogy holnap ismét látogassa meg.

A szív öröm- és hálaáradásaival búcsút vett a szegény fogművész, Liszt pedig elkészítette a szerailban még az nap estve rendezendő fényes hangverseny programját. Liszt itt is, mint mindenütt, diadalt aratott. Azonban a hangverseny végével az összegyűlt udvar előtt ünnepélyesen kijelentette, hogy neki lehetetlen lett volna ma estve megjelennie, ha Konstantinápolyban nem talált volna egy jeles orvost, aki bámulatraméltó biztossággal és könnyűséggel egy perc alatt megszüntette fájdalmait!

Mindenki kíváncsi volt Konstantinápoly ezen megbecsülhetetlen orvosának nevét megtudni.

Liszt megnevezé a szegény berlinit. Erre az összes basák részéről egyetemes bámulat áll be. Eddig még lehetőknek sem tartottak ilyszerű csodaműtétet, azonban Lisztnek tekintélye és az elvitázhatatlan tényállás minden kételyt eloszlatozott.

Mély megindulással távozott mindenki a hangversenyből.

Másnap hasztalan várta Liszt kegyencét. A hálátlan nem jelentkezett. És miután néhány nap múlva sem mutatta magát, a zongorakirály csakhamar elfelejtette az egész ügyet. Végre megjelent mégis a szerencse gyermeke – a fogorvos, díszfogató kocsiban. Fényes ruhában bemutatja magát, egészen más ember volt ekkor, szeméből örömhévílet sugárzott ki.

– Bocsánat hosszas kimaradásomért – így szólítja meg Lisztet. – Megbocsáthatatlan volna ez; ha nem ön adott volna okot reá?

– Nem értem önt.

– Önnek köszönöm szerencsémét! Ön megmondta nevemet a szultánnak, és csekély művészetemet igen földícsérte. Minden nagy úr magához hivatott, és egyik a másikhoz küldött. Egyszerre valami csodaorvos tekintélyével kezdtem bírni Konstantinápolyban, és az egész udvar a főtisztviselőkkel egyetemben minden lehető kórállapotban általam akarja magát orvosoltatni. Miként háláljam meg mindezt önnek? Liszt mosolyogva nyujtá neki jobbát:

– Segítsen ön mindenkin oly jól és gyorsan, mint rajtam segített, akkor bizonyosan igen keresett orvos leend. És míg itt tartózkodom, látogasson meg többször, valahányszor csak új, nagy gyógy-gyakorlata engedi.

Vajjon képes volt-e a szerencse eme kegyence állását megtartani, nem tudjuk. Liszt később semmit sem hallott felőle többé.